

Vlaams
Parlement

ingediend op **558** (2015-2016) – Nr. 3
10 maart 2016 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Güler Turan en Karim Van Overmeire

over het voorstel van resolutie

van Karl Vanlouwe, Ward Kennes, Rik Daems, Karim Van Overmeire,
Johan Verstreken en Marc Hendrickx

**betreffende het Trans-Atlantisch Handels-
en Investeringspartnerschap (TTIP)
en de gevolgen voor Vlaanderen**

en over het voorstel van resolutie

van Güler Turan, Tine Soens en John Crombez

**betreffende het Trans-Atlantisch
Handels- en Investeringspartnerschap (TTIP)
en de gevolgen ervan voor Vlaanderen**

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Ann Soete, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

558 (2015-2016) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

– Nr. 2: Amendementen

273 (2015-2016) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

1. Procedure	4
2. Toelichting van het voorstel van resolutie van de meerderheidspartijen door Karl Vanlouwe, hoofdindiener	4
3. Bespreking	6
3.1. Tussenkomst van Güler Turan	6
3.2. Tussenkomst van Wouter Vanbesien	10
3.3. Tussenkomst van Ward Kennes	11
3.4. Tussenkomst van Karl Vanlouwe	11
3.5. Replieken	12
4. Stemmingen	13
4.1. Stemming over de amendementen	13
4.2. Stemming over het voorstel van resolutie van Karl Vanlouwe, Ward Kennes, Rik Daems, Karim Van Overmeire, Johan Verstreken en Marc Hendrickx	15
4.3. Stemming over het voorstel van resolutie van Güler Turan, Tine Soens en John Crombez	15
Gebruikte afkortingen	16

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 23 februari en 1 maart 2016, overeenkomstig artikel 26, 2, van het Reglement, twee voorstellen van resolutie over het Trans-Atlantisch Handels- en Investeringspartnerschap (TTIP) en de gevolgen voor Vlaanderen: een voorstel van resolutie van de sp.a en een voorstel van de meerderheidspartijen.

De commissie besliste bij meerderheid het voorstel van resolutie van Karl Vanlouwe, Ward Kennes, Rik Daems, Karim Van Overmeire, Johan Verstreken en Marc Hendrickx betreffende het Trans-Atlantisch Handels- en Investeringspartnerschap (TTIP) en de gevolgen voor Vlaanderen als basistekst te hanteren.

1. Procedure

Jan Van Esbroeck, waarnemend voorzitter, merkt op dat voorstellen van resolutie over hetzelfde onderwerp in chronologische volgorde samen worden geagendeerd, maar dat de commissie beslist welke tekst zij als basistekst voor de bespreking neemt. In geval van betwisting kan er zo nodig gestemd worden.

Karl Vanlouwe stelt voor om het voorstel van resolutie van de meerderheidspartijen als basistekst te hanteren. Dat voorstel is weliswaar later ingediend dan het voorstel van de sp.a, maar het is breder gedragen.

Güler Turan is het daar niet mee eens. Het voorstel van resolutie van de sp.a is inderdaad al veel eerder ingediend, maar bovendien is de discussie hier opgestart naar aanleiding van een interpellatie van haarzelf op 27 januari 2015 (*Interpellaties* VI.Parl. 2014-15, nr. 22). Het voorstel van resolutie van de meerderheid, hoewel veel later ingediend, is al vrij achterhaald inmiddels, want de laatste vraag aan de Vlaamse Regering luidt: "bij de Europese Commissie aan te dringen op verdere verfijning, verduidelijking en verbetering van ISDS (...)". Op het Europese niveau wordt echter niet meer gesproken van de ISDS-clausule, maar van het ICS. De spreekster vraagt de commissie daarom het door de sp.a ingediende voorstel van resolutie als basistekst te gebruiken.

Karl Vanlouwe repliceert dat niet de tekst van de meerderheid, maar het voorstel van resolutie van de sp.a achterhaald is. In die tekst wordt immers effectief verwezen naar de ISDS-clausule, terwijl er in het voorstel van resolutie van de meerderheid, inzonderheid in punt 20° van de overwegingen, wordt verwezen naar het Investment Court System.

De commissie beslist met 8 stemmen tegen 3 het voorstel van resolutie van Karl Vanlouwe, Ward Kennes, Rik Daems, Karim Van Overmeire, Johan Verstreken en Marc Hendrickx betreffende het Trans-Atlantisch Handels- en Investeringspartnerschap (TTIP) en de gevolgen voor Vlaanderen als basistekst te hanteren.

2. Toelichting van het voorstel van resolutie van de meerderheidspartijen en door Karl Vanlouwe, hoofdingiener

Karl Vanlouwe zegt dat vrijhandel welvaart en jobs creëert. Een goed onderhandeld handels- en investeringsakkoord met de Verenigde Staten betekent een winst situatie. Enerzijds voor het Vlaamse bedrijfsleven en anderzijds voor de Vlaming als burger én als consument. De Vlaamse economie is goed voor 80 percent van de export in dit land en de VS zijn Vlaanderens vijfde grootste exportbestemming. De Vlaamse open economie zal dus wel varen bij minder handelsbelemmeringen, of die nu tarifair zijn of niet. Ook het specifieke kmo-hoofdstuk binnen het TTIP lijkt op maat gesneden van een kmo-regio als Vlaanderen. Het is de verdienste van de vorige Federale Regering dat zij haar

akkoord gaf voor het onderhandelingsmandaat aan de Europese Commissie voor dit belangrijke akkoord tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten.

De Vlaamse economie heeft heel wat te winnen bij het TTIP. De spreker vermeldt als voorbeeld de baggersector. Tijdens de hoorzittingen heeft onder meer voormalig ambassadeur Howard Gutman het hierover gehad. Het was een Amerikaan die hier de Vlaamse baggerbelangen kwam verdedigen. Hij deed dit weliswaar met verve, maar laat ons vanuit Vlaanderen toch ook zelf het voortouw nemen om volop in te zetten op deze industrie. Heel de wereld kijkt op naar de Vlaamse kennis en expertise, maar we kunnen die momenteel helaas niet inzetten op de Amerikaanse markt. Een goed TTIP-akkoord kan hier soelaas brengen.

Een ander voorbeeld is de textielindustrie. Een stad als Antwerpen is wereldwijd bekend als modestad van Europa. Vindt er iemand in deze commissie het normaal dat er naar de VS douanetarieven bestaan tot 40 percent op textiel? Onder meer daarom pleiten de indieners voor een goed onderhandeld TTIP-akkoord. Dit soort van protectionistische maatregelen moet op de schop.

Het lid wil het ook hebben over de consument. Aan de linkerkant wordt vaak gezegd dat het TTIP bedrijfsbelangen dient. Dat is niet meer dan logisch. Door deze belangen te behartigen, schept de overheid een bedrijfsvriendelijk klimaat, dat privaat ondernemerschap stimuleert. Dit zorgt er net voor dat de consument toegang krijgt tot meer producten en diensten, die daarenboven ook goedkoper zijn. Wat de arbeidsmarkt betreft, tonen studies keer op keer aan dat handelsakkoorden netto leiden tot meer jobs. Het lijkt de evidentie zelf dat er alles aan wordt gedaan om private jobcreatie te laten floreren. Het TTIP kan hier toe bijdragen.

Politici nemen vanzelfsprekend politieke standpunten in, en die zijn ook vaak ideologisch van aard. Daarnaast lijkt het echter verstandig om een standpunt ook te baseren op feiten. Tegenstanders van het TTIP hebben in de Capaldostudie een soort van nieuwe heilige schrift gevonden. Het lid benadrukt dat er naast die ene negatieve studie ook tal van andere studies bestaan die aantonen dat het TTIP wel een win-win is voor zowel het bedrijfsleven als de consumenten.

Zo verwees hijzelf in het verleden al naar de studie van het Nederlandse Ecorys, de studie van het CEPR, de CEPRII-studie en de studie van de gerenommeerde Bertelsmann Stiftung. Voorts verwijst hij naar het recent uitgebrachte rapport van het World Trade Institute dat landenspecifiek enkele interessante voorspellingen doet. Het TTIP zou in dit land de lonen verhogen met 1,1 percent en de export met 27 percent. Daarnaast zou het in dit land de prijzen voor consumenten gemiddeld met 0,1 percent verlagen.

Is het TTIP dan enkel maar rozengeur en zonneshijn? Natuurlijk heeft de N-VA bepaalde bezorgdheden. Zo is er het belangrijke punt van de transparantie. Het is dan ook een goede zaak dat de TTIP-onderhandelingen zijn uitgegroeid tot de meest transparante ooit. Het onderhandelingsmandaat is openbaar. De voorstellen van de Commissie zijn dat ook, evenals de verklarende nota's met doelstellingen. En ook de lijst met zogenaamde rode lijnen waarover niet mag worden onderhandeld is openbaar. Europese, federale en Vlaamse parlementsleden hebben daarnaast toegang tot de onderhandelingsstukken. Voor de eerste keer ooit trouwens, kwam in deze commissie Europees commissaris voor Handel, Cecilia Malmström, in eigen persoon het parlement te woord staan over de onderhandelingen.

In de reading rooms kunnen alle documenten worden ingezien. Het lijkt evenwel de logica zelve dat er toch een zekere mate van confidentialiteit bestaat over

bepaalde teksten, dat is zo in elke onderhandeling. Alles zomaar op straat gooien, zou ervoor zorgen dat er nooit een akkoord tot stand kan komen. Of is dat misschien wat sommigen hier willen?

Een tweede bezorgdheid gaat over de culturele uitzondering. Voor de N-VA is deze exceptie cruciaal. Dat de culturele en audiovisuele producten of diensten expliciet worden uitgesloten in het onderhandelingsmandaat van de Commissie moet ervoor zorgen dat de eigen Vlaamse cultuur niet zomaar weggespoeld kan worden door buitenlandse producties. Het lid is dan ook tevreden dat deze uitzondering keer op keer bevestigd wordt op alle mogelijke niveaus.

Het voorstel van resolutie dat vanuit de meerderheid voorligt, is evenwichtig en realistisch. De positieve effecten worden duidelijk benadrukt, zonder de ogen te sluiten voor terechte bezorgdheden. De indieners zijn zeer duidelijk, zij staan achter een goed onderhandeld TTIP-akkoord. Dit komt enerzijds het Vlaamse bedrijfsleven ten goede en anderzijds de Vlaming als burger en consument. Het TTIP is dus een duidelijke win-winsituatie.

3. Bespreking

3.1. Tussenkomen van Güler Turan

Güler Turan merkt op dat handelsverdragen voor groei en jobs kunnen zorgen, maar dat dit in geen geval mag betekenen dat de machtsbalans van de democratie naar multinationals verschuift. Voor sp.a is het cruciaal dat Europa het TTIP inzet voor een mondiale race naar de top: meer faire en eerlijk verdeelde welvaart en jobs, en meer duurzaamheid. Sp.a blijft het standpunt verdedigen dat reeds in het in februari 2015 ingediende voorstel van resolutie werd geformuleerd. In de tijd die ondertussen is verstreken, traden het Europees Parlement en de onderhandelaren die argumenten bij, maar de Vlaamse meerderheid blijktbaar nog altijd niet.

Het lid zet de belangrijkste bedenkingen nog eens op een rijtje. De eerste is dat in de aan de gang zijnde onderhandelingen de mogelijkheid voor overheden om publieke diensten en goederen te garanderen, niet verzekerd wordt. Sp.a wil geen privatisering van de publieke diensten. Er mag enkel onderhandeld worden over marktsectoren die baat hebben bij meer concurrentie. Alle publieke diensten, zoals gezondheidszorg, moeten worden uitgesloten van het TTIP. Het is vooral in de gezondheidszorg en de ziekteverzekering, waar in Europa de overheid een actieve rol vervult voor het bewaken van kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid, dat het inperken van de slagkracht van de overheid nefaste gevolgen zou kunnen hebben.

Het lid vreest samen met de ziekenfondsen dat het TTIP onze betaalbare en toegankelijke gezondheidszorg op de helling zal plaatsen. Als federaal minister van Volksgezondheid, Maggie De Block, in juni 2015 in de Kamer verklaarde dat "TTIP een invloed kan hebben op het recht van de regeringen om te beslissen over het remgeld of het bedrag van terugbetaling", dan denkt het lid dat haar bezorgdheid terecht is. Haar fractie staat erop dat de overheid haar slagkracht over de organisatie van het gezondheidsbeleid en de ziekteverzekering behoudt. Ons land heeft een sterk sociaal model opgebouwd. Dat mag niet worden afgebroken onder het mom van een handelsakkoord. Het kan niet de bedoeling zijn dat onze ziekteverzekering wordt afgebouwd in de richting van het niveau van de VS, waar ongeval of ziekte vaak leiden tot armoede.

Zeer recent nog luidden de ziekenfondsen de alarmbel. Het NIC, dat de Belgische mutualiteiten verenigt, stelt dat de uitsluiting van de sociale zekerheid geen garanties biedt voor de lidstaten om zelf te kunnen beslissen over de organisatie

en het beheer van de verplichte ziekteverzekering en de aanvullende verzekering. Daarvoor is een expliciete uitsluiting nodig van de huidige en toekomstige diensten van algemeen belang, aldus het NIC. Zonder die uitsluiting riskeren commerciële spelers toegang te krijgen tot een sector van dienstverlening die gebaseerd is op solidariteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid, zegt die organisatie.

Ook Renaat Hanssens van het ACV benadrukte tijdens de hoorzittingen zijn bezorgdheid over de mogelijke versterking van de monopolies van merkgeneesmiddelen. Het patenteren van medische procedures en grotere intellectuele eigendomsrechten, die de farmaceutische industrie met hun enorme lobbynetwerken eisen, zullen leiden tot hogere prijzen en dus tot hogere uitgaven voor de sociale zekerheid. Daar kan deze besparingsregering toch niet mee akkoord gaan?

De economische impactstudie die de FOD Economie laat uitvoeren, moet een onafhankelijke, multidisciplinaire studie zijn, die een voldoende betrouwbare en realistische inschatting maakt van de economische en maatschappelijke impact van het TTIP op Vlaanderen. De voorstanders van het TTIP schermen immers met de economische groei en jobs die dit akkoord zou opbrengen. Karel De Gucht zelf heeft dit het goedkoopste stimuluspakket ooit genoemd. Jobs en groei beloven is al te vaak het gemakkelijkste argument om elk politiek debat te smoren. Daarom is het belangrijk daarop in te gaan.

De kern van dit betoog vormen claims over de impact van het TTIP op basis van studies en economische modellen besteld door de Europese Commissie. Het TTIP zou het Europese bbp doen toenemen met 119 miljard euro vanaf 2027, ofwel 0,5 percent per jaar. Het econometrische model dat daarbij werd gebruikt, is het CGE, dat dient om te voorspellen hoe economieën zullen reageren op een verandering van beleid, zoals een handelsakkoord. Op dit model zijn echter veel zaken aan te merken. Zo heeft het geen oog voor sociale impact – zoals jobs die verloren gaan – of milieu-impact. Het gaat ervan uit dat alle markten perfect zijn en in evenwicht, dat er dus voor elk aanbod een koper is en dat er geen werkloosheid is. Het kan ook gemakkelijk gemanipuleerd worden: wat men wil dat er uitkomt, stopt men erin.

Voor het TTIP werd dit dan ook gedaan. Zo ging men ervan uit dat de helft van de niet-tarifaire belemmeringen wordt geëlimineerd. Na bijna twee jaar onderhandelen is daar echter maar bitter weinig van te merken. Dat uitgangspunt was dus wel erg optimistisch. Even optimistisch is men in de verwachting van multiplicatoreffecten over alle sectoren heen. Tijdens de hoorzittingen wees professor Ferdi De Ville er bovendien op dat zonder die multiplicatoreffecten slechts een derde van de resultaten overblijft. Als men er in één sector niet in slaagt de barrières weg te werken, dalen de voordelen van het TTIP exponentieel. Het staat intussen vast dat voor een aantal sectoren de verschillen effectief te groot zijn en de barrières dus niet weggewerkt zullen kunnen worden, zoals in de chemiesector, waar de Europese REACH- tegenover de Amerikaanse TSCA-normen staan. Ook bij de voedselveiligheidsstandaarden voor chloorkippen, hormonenvlees, ggo's enzovoort zullen de verschillen blijven bestaan.

Daar komt bij dat sommige studies een negatieve impact van het TTIP voorspellen. Volgens een bekende studie die Jeronim Capaldo van de Tufts Universiteit van Massachusetts uitvoerde, zouden als gevolg van het TTIP ongeveer 600.000 Europese banen verloren gaan, zou het Europese bbp een half procent dalen en de export met 2 percent. Nederland, Finland en België zouden de grootste verliezers zijn, met een totaal verlies van 223.000 banen. Volgens Capaldo zal het TTIP het aandeel van arbeid in het Europese bbp verder doen afnemen en de financiële instabiliteit doen toenemen.

Het argument van de Commissie kan dus ook worden omgedraaid: er is al lage groei en hoge werkloosheid, de negatieve impact van een ondoordacht TTIP kan er niet nog bij. Zelfs in de positieve studies is de impact niet van die aard om Europa uit de crisis te trekken. Het TTIP is geen nieuw Marshallplan. Er is grote waakzaamheid geboden over wat hiervoor wordt opgegeven. De motor bij uitstek voor duurzame groei en jobs in de EU zal een ander macro-economisch beleid zijn, met meer en juiste investeringen en progressieve, structurele hervormingen. Europa zal opnieuw zelf het heft in handen moeten nemen voor een actief Europees vraagbeleid met belangrijke sociale implicaties. Daarbij denkt het lid aan de handhaving en de verbetering van de lonen, de inkomens en een rechtvaardige tax shift. Sociale investeringen zijn essentieel voor de toekomst van Europa.

Uit het antwoord van de minister-president op haar schriftelijke vraag van 28 januari 2016 (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2015-16, nr. 169) blijkt dat het bureau Ecorys de Belgisch-Vlaamse impactanalyse zal uitvoeren. Ecorys is een van de 'usual suspects' bij het uitvoeren van dergelijke analyses. Keer op keer wordt daarbij het fel bekritiseerde CGE-model gebruikt. Ook de aanbestedende overheden hebben daarbij boter op het hoofd, want zij zijn telkens weer vragende partij voor het gebruik van dit model. Dat is helaas ook bij de overheidsopdracht van de FOD Economie gebeurd. Het lid kondigt aan dat ze de minister-president hierover nog aan de tand zal voelen.

Zij beklemtoont voorts dat het niet aan de VS is om in de interne beraadslaging binnen de EU te interveniëren door te dicteren wie er wel en niet toegang kan krijgen tot de onderhandelingsdocumenten. Er is nood aan meer transparantie. Zelf heeft zij als eerste parlements lid de leeskamer bezocht, maar zij heeft een verklaring van geheimhouding moeten afleggen en mag dus niet spreken over wat ze heeft gelezen. Wel kan ze meedelen dat beide partijen nog mijlenver van elkaar staan: de meeste documenten bevatten een beschrijving van de uiteenlopende standpunten. Het lid bepleit de opheffing van de geheimhoudingsplicht zodat een politiek debat over de inhoud mogelijk wordt.

Zowel de EU als de VS beschikken over volwassen en robuuste rechtssystemen, die buitenlandse investeerders niet discrimineren. Het TTIP mag er niet toe leiden dat buitenlandse, veelal kapitaalkrachtige, transnationale investeerders een bevoorrechte toegang krijgen tot bijkomende rechtsmiddelen waartoe de modale burger en het modale bedrijf geen toegang hebben. Een zaak kost immers gemiddeld 8 miljoen euro. Een dergelijke regeling is ook discriminerend, want ze geldt alleen voor buitenlandse investeerders. Terwijl multinationals nu al een overwicht over de staten hebben, hoeven de arbitragepanels geen rekening te houden met nationale rechtspraak.

De creatie van een parallel rechtssysteem, zoals het ICS dat nu op tafel ligt, is voor de spreekster niet aanvaardbaar. Volgens haar heeft de Amerikaanse ambassadeur officieus trouwens verklaard dat ook de VS een ICS niet zal aanvaarden. Onder grote druk van het progressieve middenveld en de S&D-fractie verving de Europese Commissie in haar voorstellen het klassieke ISDS-systeem nochtans precies door dit ICS. Door deze nieuwe voorstellen erkent de Commissie dat haar eerdere kritiek op ISDS goed gefundeerd en terecht was. Ondanks de substantiële hervormingen in goede zin countert ICS een aantal van de fundamentele sp.a-kritieken niet, heeft het nog veel losse eindjes en roept het extra vragen op. Voor sp.a is ook dit hervormde ICS geen wenselijk mechanisme in een eventueel TTIP.

Ook het ICS blijft immers een extra juridisch forum voor multinationals in goed functionerende rechtsstaten. Dat multinationals exclusieve rechten krijgen die niemand anders in de samenleving geniet, is onaanvaardbaar. Bovendien is dit

discriminerend tegenover binnenlandse investeerders. De tijd dat grote multinationals enkel rechten zonder plichten krijgen, moet voorgoed voorbij zijn. Wat met de plicht van bedrijven om sociale, fiscale, ecologische, gezondheids- en veiligheidsstandaarden te respecteren? Als het EU-recht afdoende bescherming biedt voor Europese investeerders, waarom dan niet voor Amerikaanse?

Er is bovendien gewoon geen economische nood aan een dergelijk mechanisme in het TTIP. Het enorme volume aan trans-Atlantische investeringsstromen toont duidelijk aan dat het gebrek aan ISDS geen investeringen tegenhoudt. Studies van onder meer de UNCTAD hebben aangetoond dat er zonder ISDS niet minder wordt geïnvesteerd. Malmström verdedigt ICS nu wel, maar verklaarde eind vorig jaar nog dat er geen direct verband bestaat tussen ISDS en meer investeringen.

Ook het ICS leidt tot een enorme uitbreiding van potentiële ISDS-aansprakelijkheid voor de overheden van de lidstaten. Nu is slechts 8 percent van de Amerikaanse bedrijven beschermd door ISDS. Met ICS in het TTIP zullen meer dan 47.000 Amerikaanse bedrijven de mogelijkheid hebben om claims tegen Europese overheden in te dienen. Zo valt te vrezen dat binnen afzienbare tijd een Amerikaans bedrijf een Europese overheid aanklaagt voor regelgeving die perfect democratisch gelegitimeerd is. Dit zou Europa nog verder discrediteren, terwijl het publieke vertrouwen al op een dieptepunt zit.

Met haar nieuwe voorstel rond ICS erkent de Commissie eveneens dat ook in het CETA-handelsverdrag met Canada het klassieke ISDS-systeem fundamenteel verkeerd zat.

Het lid onderstreept dat het bij het TTIP om veel meer gaat dan het wegwerken van barrières voor baggeraars. Zij noemt de nivellering van producten, gezondheidszorg, de toekomst van de Vlaamse kmo's, arbeidsrechtelijke standaarden en milieunormen. Maar blijkbaar is het moeilijker om de Jones Act aan te passen dan het TTIP door de strot van de Europese burger te duwen. Het TTIP biedt geen garantie dat Europese bedrijven toegang krijgen tot de openbare aanbestedingen van Amerikaanse overheden.

Het Europese *acquis communautaire* en het voorzorgsprincipe moeten worden gehandhaafd, meer specifiek mogen de huidige normen inzake arbeids- en consumentenrechten, milieu-, gezondheids- en privacybescherming en voedselveiligheid niet verlaagd worden, en moet de culturele – vooral de audiovisuele – sector beschermd worden. Over dat laatste bestaan blijkbaar garanties, maar de Europese en Amerikaanse benadering van privacybescherminggaranties verschillen. Zij wijst erop dat het Europees Hof van Justitie het Safe Harbour akkoord nietig heeft verklaard.

Inzake sociale rechten en milieunormen wil de sp.a-fractie een race to the top. Niet alleen onze goederen en diensten willen we exporteren, maar evenzeer onze historische Europese successen op het vlak van sociale rechten en milieunormen. Zwakke vakbonden en arbeidsrechten als comparatief voordeel moeten uit het handelssysteem. In de VS staat de vakbondsvrijheid sterk onder druk en zijn de arbeidsrechten veel zwakker. Bedrijfsleiders kunnen er arbeiders ontslaan die er nog maar aan denken een vakbond te beginnen. De VS heeft ook slechts een beperkt aantal ILO-conventies geratificeerd. Tijdens de hoorzittingen zei Renaat Hanssens van het ACV: "Een eengemaakte markt met een land dat de vakbondsvrijheid niet in de praktijk brengt, zal geen level playing field met zich meebrengen en zal de Europese arbeidsvoorwaarden onder druk zetten.". Sp.a wil dat het TTIP bindende engagementen opneemt met betrekking tot de ratificatie, implementatie en afdwingbaarheid van de belangrijke milieuakkoorden en ILO-conventies. Op sociale bescherming en duurzaamheid geeft de fractie geen duimbreed toe.

Vervolgens wijst de spreekster op de nadelen van de liberalisering van sectoren met een andere dan een puur markteconomische logica. Zij noemt landbouw en de niches van sommige openbare diensten, zoals de verzekering voor arbeidsongevallen, gezondheidszorg en onderwijs.

Er mogen geen mechanismen zoals onvoorwaardelijke wederzijdse erkenning of ondemocratische structuren voor regelgevende samenwerking worden opgenomen die na afsluiting van het akkoord tot een neerwaartse druk op regulering zouden kunnen leiden. Sp.a wil geen privatisering van onze wetgeving. Handelsbelangen mogen in geen geval voorrang krijgen op het algemeen belang. De plannen voor zogenaamde regelgevende samenwerking, waarbij nieuwe wetgeving eerst kijkt naar eventuele nadelige effecten voor de trans-Atlantische handel, zijn de wereld op zijn kop. Dat effent immers het pad naar beïnvloeding door multinationals en grote sectorlobby's, en leidt tot een 'regulatory chill', waarbij moeilijk nieuwe regelgeving kan worden ingevoerd, omdat de lobby's die kunnen tegenhouden op inspraakmomenten. Dat is nu al het geval in de VS. Of ook middenveldorganisaties hun stem kunnen laten horen op dergelijke inspraakmomenten staat trouwens nog niet vast. Maar ook als dat zo zou zijn, dan is het eerder naïef om te denken dat hun stem zwaarder zal doorwegen dan die van de lobby's. Het publieke belang moet hoe dan ook primeren.

Zoals professor Ferdi De Ville tijdens de hoorzitting aantoonde, zal het TTIP enkel in staat zijn om ambitieuze wereldstandaarden te zetten wanneer men via opwaartse harmonisering te werk gaat. Bij het spoor dat nu wordt bewandeld, bilaterale wederzijdse erkenning, is er volgens de professor altijd een risico op een race to the bottom. Van stimulansen voor bedrijven in de rest van de wereld om hogere standaarden aan te nemen, is hoegenaamd geen sprake. Hij voegde daar nog aan toe dat de horizontale samenwerkingsorganen die men in het kader van de regelgevende samenwerking wil opzetten, ervoor zullen zorgen dat commerciële overwegingen sterker gaan doorwegen dan andere overwegingen zoals die over milieu, gezondheid, consumenten- en sociale bescherming in de besluitvorming.

Op het als basistekst gekozen voorstel van resolutie werden vijf amendementen ingediend, die hopelijk zullen worden aangenomen. Het lid besluit dat men er echter beter had aan gedaan het voorstel van resolutie dat door de sp.a werd ingediend, goed te keuren. Ook in die tekst wordt geloofd in de mogelijkheid om via handelsakkoorden hefboomen te creëren voor jobs, groei en investeringen. Er wordt niet per definitie neen gezegd tegen handelsakkoorden, integendeel. Er moet echter een opwaarts effect zijn voor alle partners en het moet goed zijn voor de economie. Het is de taak van de politici om de diverse studies die beschikbaar zijn, naast elkaar te leggen en er de juiste conclusies uit te trekken. Op de hoorzittingen zijn diverse experts aan het woord geweest. Die experts hebben ook vragen gesteld en die vragen moeten worden beantwoord vooraleer een bepaalde richting kan worden uitgegaan. In het voorstel van resolutie van de sp.a worden kritische vragen gesteld. Een aantal zaken wordt alvast uitgesloten. Op de gezondheidszorg bijvoorbeeld wordt niet toegegeven.

3.2. Tussenkoms van Wouter Vanbesien

Wouter Vanbesien vat het paradigma dat het akkoord fundeert als volgt samen: door de (vrij)handel te verhogen, neemt het aantal wederzijdse investeringen toe, wat economische groei oplevert. Om dat te bereiken wil men – met name ook non-tarifaire – belemmeringen afbouwen en investeringen beschermen met een ICS-formule. Beide voorstellen vinden het goed dat er wordt onderhandeld, maar vragen om rekening te houden met een aantal zaken. Ze verschillen wel in toon en argumentatie. Het voorstel van resolutie van de meerderheidspartijen gelooft meer in het doel dan dat van de sp.a, dat kritischer is.

Zelf vindt de spreker dat de gevolgen moeilijk in te schatten vallen. Enerzijds wordt aangevoerd dat in het algemeen vrijhandelsakkoorden tot meer groei en banen leiden bij de partners. Anderzijds is er al zeer veel handel tussen de VS en Europa, waardoor onduidelijk blijft hoeveel en waar er banen zullen bijkomen. Pierre Defraigne voorspelde hier tijdens een hoorzitting dat die winst zich voornamelijk in Amerika zal voordoen.

Over het klimaateffect is nog geen enkele studie uitgevoerd. Het lid vreest ook dat het streven naar gemeenschappelijke controle van kwaliteitsnormen leidt naar gemeenschappelijke normering, zonder democratische inbreng. Jurist Harm Schepel zei dat ISDS geen enkel economisch of rechtspolitiek doel heeft. Hoe het ook wordt hervormd, het zal de beleidsvrijheid beperken. ISDS is volgens hem zelfs strijdig met het Europese recht.

Samenvattend sluit het lid zich bij de kritische lijn aan. De impact blijft onduidelijk maar waarschijnlijk is wel dat de gemeenschappelijke normering een neerwaartse druk zal uitoefenen en zeker is de overbodigheid van een parallel rechtssysteem. Hij steunt daarom de amendementen van de sp.a-fractie op het meerderheidsvoorstel.

3.3. Tussenkomen van Ward Kennes

Ward Kennes zegt dat zijn fractie zowel positieve als negatieve punten ziet. CD&V is voorstander van een evenwichtig handels- en investeringsakkoord tussen de EU en de VS, met hoge sociale, milieu-, gezondheids- en veiligheidsstandaarden en -normen, die worden gerespecteerd en door het TTIP verzekerd. Het akkoord kan een belangrijke en positieve bijdrage leveren aan de creatie van meer en betere banen en aan het vestigen van ambitieuze wereldwijde standaarden voor duurzame ontwikkeling en werk. Het is in een wereldwijde markt immers van cruciaal belang om als eerste de standaarden te zetten.

ISDS is een lastig punt. Het voorstel dat de Europese Commissie op 16 september 2015 lanceerde, vindt zijn fractie een grote verbetering. De verbeterde nieuwe formule die recent werd afgesproken met Canada is een goede basis voor de onderhandelingen met de Amerikanen. Hij is ervan overtuigd dat dit een nieuwe standaard kan worden op het vlak van internationale investeringsbescherming door een versterkte transparantie, legitimiteit en beroepsmogelijkheid.

Verder vraagt zijn fractie dat een garantie wordt gegeven aan de lidstaten om zelf wetgevende keuzes voor kwaliteits- en veiligheidsnormen te bepalen in hun openbare diensten en om de inrichting van de openbare gezondheidszorg, onderwijs en sociale diensten evenals de waterdistributie expliciet uit te sluiten van het TTIP. De bescherming van werknemers moet in overeenstemming zijn met de IAO-verdragen en de Decent Work Agenda. Tot slot moeten er maatregelen worden genomen om het maatschappelijk verantwoord ondernemen te bevorderen als een aanvulling op en niet als vervanging van de bestaande arbeids- en milieuwetgeving.

Het lid wijst er nog op dat het meerderheidsvoorstel in lijn is met de resolutie die recent in de Kamer werd goedgekeurd en dat deze tekst de meest zinvolle is in de huidige fase van de onderhandelingen.

3.4. Tussenkomen van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe stelt vast dat collega's als mevrouw Güler Turan weinig vertrouwen hebben in zowel de Europese Commissie als de Obama-administratie.

Wil zij liever wachten op de opvolger van Barack Obama? Zelf heeft hij wel vertrouwen in de inbreng van zowel de Vlaamse als de Federale Regering.

Wat de expliciete uitsluiting van diensten van algemeen belang betreft, attendeert hij op de verwijzing van Europees commissaris Cecilia Malmström naar de gemeenschappelijke verklaring met de VS dat publieke diensten niet worden geprivatiseerd door het TTIP en dat elke lidstaat daar niet alleen zelf over beslist, maar er ook altijd kan op terugkomen. Dit werd niet tegengesproken in het VS-standpunt bij monde van diplomaat Mark C. Storella, die tijdens de hoorzitting hier stelde dat de Amerikaanse president heeft benadrukt dat een brede privatisering van de gezondheidszorg geen doel is.

Het klopt dat het TTIP bedrijfsbelangen dient, maar privaat initiatief stimuleren is juist normaal in een vrijemarkteconomie. Bedrijven zorgen voor banen en welvaart, waar ook de burger als consument beter van wordt. De ondernemer is geen vijand. Er zal niet alleen kunnen worden gekozen tussen meer en goedkopere producten en diensten, maar men zal ook meer banen ter beschikking hebben. Dat sommigen planeconomie nog een ideaal vinden, is onbegrijpelijk.

Transparantie is blijkbaar een nieuw argument tegen vrijhandelsakkoorden. Nochtans geven voor- en tegenstanders toe dat dit de meest transparante onderhandelingen ooit zijn. Het mandaat, de voorstellen, de verklarende nota's met doelstellingen en de lijst met rode lijnen zijn allemaal openbaar. Daarbij komt de leeskamer, waarvoor een verbintenis tot vertrouwelijkheid overigens niet meer dan logisch is. Mark Storella noemde de Europeanen zelfs beter geïnformeerd dan de Amerikanen. Nooit eerder kwam een Europees commissaris naar een commissievergadering van het Vlaams Parlement.

ISDS zou ondemocratisch zijn en onze soevereiniteit in gevaar brengen, zeggen mensen die tegelijk voor meer Europese Unie pleiten. Door de stap vooruit in de onderhandelingen met Canada en de standpuntverklaring van de Europese Commissie in het najaar is het sp.a-voorstel totaal gedateerd op dit punt.

Verder vestigt het lid de aandacht op een hoorzitting die het Departement internationaal Vlaanderen binnen enkele weken organiseert, waaruit blijkt dat ook de Vlaamse Regering transparantie nastreeft.

Het lid vat samen dat het sp.a-voorstel halfslachtig is met zijn stoere, linkse antivrijhandelspraat zonder voluit tegen het TTIP in te gaan. Het realistische meerderheidsvoorstel onderstreept de positieve effecten zonder de ogen te sluiten voor de bezorgdheden.

Een impactstudie door de FOD Economie is op zich goed, maar er zijn ook al veel studies, onder meer van Capaldo, Ecorys, CEPR, CEPRII, Bertelsmann en het World Trade Institute. Blijven studeren kan tot laksheid leiden, waarschuwt hij met een verwijzing naar de Brusselse tunnels.

3.5. Replieken

Güler Turan wil weten waarom men belastinggeld uitgeeft aan een Vlaamse impact eist voor een blijkbaar overbodige studie. Voorts beklemtoont zij dat haar partij achter elke mogelijkheid tot jobcreatie staat, maar dat ook wijzigende handelsstromen en kmo's die in moeilijkheden komen, de werkgelegenheid beïnvloeden. Zij constateert dat de N-VA minder moeite heeft met soevereiniteit af te geven aan multinationals dan aan de EU.

Karl Vanlouwe ontkent niet dat de bijkomende studie nuttig kan zijn en hij zal ze dan ook lezen, maar hij wil er niet op wachten. Er moet nu een signaal gegeven worden aan de Vlaamse Regering.

4. Stemmingen

4.1. Stemming over de amendementen

Een amendement, ingediend door Güler Turan en Tine Soens, strekt ertoe in de vragen aan de Vlaamse Regering de tekst van punt 1° te vervangen (*Parl.St. VI.Parl. 2015-16, nr. 558/2, amendement nr. 1*).

Güler Turan licht toe dat de huidige formulering suggereert dat het Trans-Atlantisch Handels- en Investeringspartnerschap vanzelf zal leiden tot een sterkere Vlaamse economie. De geschiedenis heeft echter aangetoond dat vrijhandels- en investeringsakkoorden niet automatisch leiden tot sterkere economieën. Vlaanderen zal enkel baat hebben bij het TTIP als het voldoet aan een aantal strikte voorwaarden.

Amendement nr. 1 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Een amendement, ingediend door Güler Turan en Tine Soens, strekt ertoe in het laatste streepje aan punt 8° de volgende zinsnede toe te voegen: "en te verzekeren dat er geen mechanismen, zoals een onvoorwaardelijke wederzijdse erkenning of ondemocratische structuren voor regelgevende samenwerking, worden opgenomen die na afsluiting van het akkoord tot een neerwaartse druk op regulering zouden kunnen leiden;" (*Parl.St. VI.Parl. 2015-16, nr. 558/2, amendement nr. 2*).

Güler Turan zegt dat niet enkel de huidige Vlaamse en federale regelgeving gerespecteerd moeten blijven, maar dat ook de capaciteit van onze overheden om toekomstige regelgeving te formuleren, moet worden gevrijwaard. Structuren voor regelgevende samenwerking, waar nieuwe wetgeving eerst wordt getoetst op eventuele nadelige effecten voor de trans-Atlantische handel, effenen het pad naar beïnvloeding door multinationals en grote sectorlobby's.

Bovendien tonen de onderhandelaars een voorkeur voor het mechanisme van bilaterale wederzijdse erkenning, wat altijd een risico inhoudt op een neerwaartse druk op regelgeving. Enkel opwaartse harmonisering kan leiden tot het zetten van ambitieuze wereldstandaarden.

Amendement nr. 2 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Een amendement, ingediend door Güler Turan en Tine Soens, strekt ertoe de tekst van punt 10° van de vragen aan de Vlaamse Regering te vervangen door:

"10° zich te verzetten tegen en niet akkoord te gaan met de opname van een ISDS-mechanisme, in welke vorm dan ook, in het TTIP;" (*Parl.St. VI.Parl. 2015-16, nr. 558/2, amendement nr. 3*).

Güler Turan merkt op dat door deze bepaling op te nemen, de tekst up to date zou zijn met de recente ontwikkelingen. De EU en Canada maakten op 29 februari 2016 immers bekend dat zij een akkoord hebben bereikt over het invoegen van een ICS-mechanisme in het CETA. Zowel de EU als de VS beschikken over rechtssystemen die niet discrimineren ten aanzien van buitenlandse investeerders.

Amendement nr. 3 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Een amendement, ingediend door Güler Turan en Tine Soens, strekt ertoe aan het laatste streepje een punt 11° toe te voegen, dat luidt als volgt:

“11° de resultaten van de economische impactstudie die de Federale Overheidsdienst (FOD) Economie voorbereidt, af te wachten vooraleer een standpunt in te nemen en ervoor te zorgen dat deze impactstudie een onafhankelijke, multidisciplinaire studie is die aan de hand van verschillende econometrische modellen een voldoende betrouwbare en realistische inschatting maakt van de economische en maatschappelijke impact van het TTIP op Vlaanderen.” (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 558/2, amendement nr. 4).

Güler Turan merkt op dat men de resultaten van de impactstudie van de FOD Economie moet kennen om een gefundeerd standpunt te kunnen innemen over het TTIP. Zij heeft hierover een schriftelijke vraag gesteld aan de minister-president (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2015-16, nr. 169). Op de vraag of de impactstudie ook een raming zal maken van de impact die het TTIP zal hebben op de werkgelegenheid, antwoordde de minister-president: “Dit zal effectief gebeuren en is uitdrukkelijk gevraagd door Vlaanderen.”. Dit zijn studies die worden betaald met belastinggelden, men zou minstens het respect moeten tonen om het resultaat af te wachten vooraleer aan de Vlaamse Regering te vragen daarover een standpunt in te nemen.

Het model dat gebruikt wordt in deze impactstudie, is bovendien omstreden. Zowel academici als het Europees Rekenhof hebben kritiek uitgebracht op dit zogenaamde Computable General Equilibrium Model, omdat het geen oog heeft voor de sociale of milieu-impact, gemakkelijk gemanipuleerd kan worden en vertrekt vanuit de onrealistische veronderstelling dat alle markten perfect en dus altijd in evenwicht zijn. Op grond van de kritiek van het Europese Rekenhof zou het Vlaams Parlement minstens moeten vragen dat multidisciplinair zou worden opgetreden, zodat met kennis van zaken de verschillende modellen kunnen worden vergeleken. Jammer genoeg gebeurt dat niet en dat is de politieke verantwoordelijkheid van de meerderheidspartijen.

Amendement nr. 4 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Een amendement, ingediend door Güler Turan en Tine Soens, strekt ertoe aan het laatste streepje een punt 12° toe te voegen, dat luidt als volgt:

“12° er bij de federale overheid op aan te dringen de beveiligde leeskamer waar de geconsolideerde onderhandelingsteksten kunnen worden ingekeken, toegankelijk te maken voor alle parlementsleden en/of hun deze teksten via e-mail te bezorgen en er bij de Europese Commissie op aan te dringen de strikte geheimhoudingsplicht die nu van toepassing is, op te heffen.” (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 558/2, amendement nr. 5).

Güler Turan zegt dat de leeskamer momenteel enkel toegankelijk is voor de leden van de commissies voor Buitenlandse Zaken van de diverse parlementen. Ook bijvoorbeeld leden van de commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media kunnen echter geïnteresseerd zijn om die documenten in te kijken. De transparantie is dus niet zo groot als sommigen beweren en dit akkoord als een voorbeeld inzake transparantie bestempelen, gaat al helemaal niet op.

Om hun werk naar behoren te kunnen uitoefenen, zouden alle volksvertegenwoordigers toegang moeten krijgen tot de leeskamer of de geconsolideerde onderhandelingsteksten per e-mail toegestuurd moeten krijgen. Ook de geheimhoudingsplicht waartoe de volksvertegenwoordigers die de leeskamer bezoeken gebonden zijn, verhindert hen hun functie naar behoren uit te oefenen.

Amendement nr. 5 wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

- 4.2. Stemming over het voorstel van resolutie van Karl Vanlouwe, Ward Kennes, Rik Daems, Karim Van Overmeire, Johan Verstreken en Marc Hendrickx

Het voorstel van resolutie van Karl Vanlouwe, Ward Kennes, Rik Daems, Karim Van Overmeire, Johan Verstreken en Marc Hendrickx betreffende het Trans-Atlantisch Handels- en Investeringspartnerschap (TTIP) en de gevolgen voor Vlaanderen wordt aangenomen met 9 stemmen tegen 3.

- 4.3. Stemming over het voorstel van resolutie van Güler Turan, Tine Soens en John Crombez

Het voorstel van resolutie van Güler Turan, Tine Soens en John Crombez betreffende het Trans-Atlantisch Handels- en Investeringspartnerschap (TTIP) en de gevolgen ervan voor Vlaanderen wordt verworpen met 9 stemmen tegen 3.

Rik DAEMS,
voorzitter

Güler TURAN
Karim VAN OVERMEIRE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ACV	Algemeen Christelijk Vakverbond
bbp	bruto binnenlands product
CEPII	Centre d'Études Prospectives et d'Informations Internationales
CEPR	Centre for Economic Policy Research
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
CGE	Computable General Equilibrium
EU	Europese Unie
FOD	Federale Overheidsdienst
ggo	genetisch gemodificeerd organisme
IAO	Internationale Arbeidsorganisatie
ICS	Investment Court System
ILO	International Labour Organization
ISDS	Investor-State Dispute Settlement
kmo	kleine of middelgrote onderneming
NIC	Nationaal Intermutualistisch College
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemical Substances
S&D	Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten
TSCA	Toxic Substances Control Act
TTIP	Trans-Atlantisch Handels- en Investeringspartnerschap
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development
VS	Verenigde Staten